

פרווקדל מט' 17/ג'

מיטיבת הורעדה להינרך והרבות שהחקיימה ביום ג'
ב' ג' נשכח חסי"ד - 26.1.1954. בטקח 11.15

מטריית:

- א. רימלט - סמלא מקום הי"ר.
- מ. ארנא
- מ. ארנא
- ח. ברגר
- א. ברמן
- א. כלפון
- ט. כפריח
- ד. נאר
- י. סמילנסקי
- ד. צברי
- א. רזיאל-נאר

הטריית:

- ז. בן-יעקב
- ק. כהנא
- ט. פרסיץ
- ט. רוזנברג

פרווקדל:

- ב. י. דינור - שר הינרך והרבות.
- מ. אבידור - סגן המנהל הכללי של
- ד. סמנר - משרד הינרך והרבות.
- מ. רוזנמל - הירעצת המסממית של
- מ. רוזנמל - משרד הינרך והרבות.
- מ. רוזנמל - הירעץ המסממית של
- מ. רוזנמל - משרד המסממית.

באי-כוח הגודת הטריית:

- מ. כורלא
- מ. למדן
- מ. ברודא.

טדר-היית:

- א. הרפעק באי-כוח הגודת הסרפריית בקטר
- לדיון בבקייית הטמר הקברי.
- ב. חוק הארביירגית חסי"ב - 1952.

=====

הוועדה לחינוך ותרבות
26.1.1954
הודעת באי-כוח אגודת
הסופרים בקשר לדיון
בבעיית הספר העברי.

פותח את הישיבה.

הינ"ר א. רימלט:

אני מציע שנסבה את סדר-היום ונדון
תחילה בבעיית הספר העברי והסעיף השני יהיה שאלות ותשובות ולנסוף
נדון בחוק הארכיונים.

ה ח ל ט ה:

לקבל את הצעת יוסב-ראס הוועדה ולדון תחילה בסעיף ב'
סל סדר-היום והוא - בעיית הספר העברי.

אני שמח לקדם בברכה את באי-כוח אגודת
הסופרים האדוניים: בורלא, ברוידא
ולסדן. מבקש מהם להגיד את דבריהם בקשר לכל הפרובלמה של הניד,
הספר העברי והלעז.

הינ"ר א. רימלט:

סר בורלא:
כדי לא לגזול סכס זמן רב וכדי לא
לחזור על דברים שנאמרו, אפתח בעצם
תביעתנו אליכם. תחילה עלי להעיר הערה הדרושה גם לכם וגם לנו.
אנו באנו לכאן על-פי הזמנתנו אנו, אנו עוררנו אתכם לענין זה.
אלטלא ביקשנו אתכם שתזמינו אותנו, לא היינו באים לכאן.

הינ"ר א. רימלט:

הנוהג הפרלמנטרי בוועדה הוא - אין
הוועדה מזמינה כל גורם שאינו מבקש
להיות מוזמן. אגודת הסו"לים ביקרה להיות מוזמנת ועל-כן הזמננה.
לכן טענה זו מופרכת.

סר בורלא:

אנו רואים שבמדינת ישראל מסתוללת
כעין רוח פרצים ביחס ללשון העברית
והספר העברי. עתונות וספרים מסוגים שונים בלעז, באנגלית
נדוספת מציפים את השוק וחוסמים את הדרך לספר העברי. זולת זה
העתונות הלועזית נלחמת מלחמה קשה בתרבות ובלשון העברית בארץ.
יש דווקא כאילו מדינת ישראל שתכוננת ללשון העברית הלועזית
וזותנים דמיון לכל אחד לעשות כטוב כעניני כל איש ואיש ללא כל
הגבלה וללא כל סייג, אנו חושבים שזהו אסון לעתידנו אם מאות אלפי
איש מתפרצת מעתונות כזו ואין הסדינה עושה מהו לסייע לספר
העברי ולעתונות העברית, לעודדם נלחמת להם מהלכים בשביל להספיע
על הקוראים. אולם אלה היו רק דברי פתיחה. סר לסדן, עורך ספר
ורקוע בענין הספרות העברית במסך שנים רבות, יעסוד על כל
פרטי השאלה.

סר לסדן:

אסתדל לצמצם את דברי. אולם היקף
הדברים הוא כה גדול שקשה יהיה להצטמצם.
ברצוני לעודד את בעיה בכל היקפה ולעסוד לא רק על שאלת הספר העברי,
אלא גם על שאלת הלעז בארץ.

26.1.1954

הופקת באי-כוח אגודה

הספרים בקשר לדיון

בבעיית הספר העברי.

מר למדן:

לכתורה ברצוני להתעכב על דברים שאינם
 מעסיקים ביותר. לדעתי, אחד הפלאים הגדולים של דברי ימינו בדורות
 האחרונים - ואני רואה פלא זה לא פחות גדול מאשר הפלא של תקומת
 המדינה - זהו תחיית הלשון העברית. זהו אחד הפלאים שעדיין
 לא עמדנו עליהם ולא ידוע שאנו אשמים בתחיית הלשון ויצירת הלשון -
 יצירה במובן הרחב - בחינוך, במדע ועוד.

אולם לאערנו הרב דווקא מיום תקומת
 המדינה אנו מכבזים את הפלא הגדול הזה שלא ידענו להעריכו כאחד
 המנופים הכבירים בשביל המדינה והארמה. מנורף זה לא ידעו לנצל
 לא רק כלפי העולם אלא גם כלפי עצמנו. איננו יודע אם קוננו חרומ
 מאד אם יהיה לנו בדורגלנים. אבל אני יודע שקוננו חרד אם באחד
 הדברים אשר העולם חושב שאנו מאמינים - ביצירה הרוחנית -
 בזה נהיה בשפל המדרגה. והדברים הרלבנים ויורדיה ולא הרלבנים ועולים.
 עובדה היא שעד היום לא נקטתה כל תעמולה באיזו שהיא מדינה בעלת
 אורלוסיה יהודית גדולה למען הספר העברי. הן בעולם לא ידעו
 דבר על תעשיית הספר העברי בארץ, ובכלל מה נקטה בלשון העברית
 בארץ. ישנן מדינות בעלות אורלוסיה יהודית גדולה שהיו מוכנות
 לרכוש את הספר העברי. למשל, ישנו ייבור קוראנים גדול בארגנטינה.
 אבל אין להם כל אפשרות להגיע לספר העברי עקב המהירות הגדולים
 כי לפי הסקר שם, אלה הם מחירים אגדיים, אך גם אין עושים דבר
 שהספר יגיע אליהם.

לפני שנתיים או שלוש שנים ביקר מיטהו
 ממרסד ביאליק באמריקה וערך תערוכה רק של ספרי הוצאת ביאליק.
 במקרה קיבלתי מכתבים פרטיים מאנשים שונים באמריקה שכתבו כי
 במקום השליחים המבקרים ברחבי אמריקה ראו יהודים וגויים רק פינה
 זו בלומר, מה שנעשה מבחינת הספר, הרי הם בטוחים שדבר זה
 יחן פרי הרבה יותר חשוב מכל הכתיבות מאשר כל השליחים. תערוכה
 קטנה זו, ובעיקר, בקרב האיבור התרבותי עשתה רושם כביר. הם
 חשכו ארחנו לארץ מנדאטורית אשר בה נהרגה התרבות האנגלית ולא
 ידעו כלל שיטנה באן ספרות ומוציאים ספרים - דבר זה לא היה ידוע
 הן בקרב היהודים והן בקרב הגויים. אני מביא רק דוגמה קטנה זו
 מה אנו עושים כדי לנצל את המנורף הכביר הזה. לא רק שמאד הממשלה
 אין מעורדים מפעל זה ואין חושבים עליו, אלא מניחים מכשולים
 קשים מאד מאד - מעורדים את הפצת הספר הלרטיזי בארץ ודוחקים את
 רגלי הספר העברי עד אשר ירד למדרגה כזו שהפך למוצר שנדחק לקרן
 זווית. הנוער ברובו לומד אנגלית. אין צורך כלל לדבר על כך מפני
 שהמספרים יבוליים להרכיח את הדברים על נקלה, ובעיקר, אם רואים
 את מספרי הוצאת הספר העברי לפני 6 - 5 שנים וחפצו כיום, ראיתי
 מדבר על דברים הנעשים מאליהם.

ברצוני להתעכב על זרותם הסעיפים
 שגרמו לכך. קיים היה מצב שמרסדות החינוך הגבוה סבלו מאד מאד
 מחוסר ספרי מדע. חסרון זה היה מזיק, כי האוניברסיטה והטכניון
 היו זקוקים לספרים מקצועיים ובשפה העברית הם אינם בנמצא. לשם
 כך היה צורך בדיכויים להבאת ספרים מארצות-הברית. נמצאנו במאוקה
 גדולה בקשר לכך. אולם לאחר מכן באה הררוחה, כי אמריקה אמרה
 שהיא תמציא לנו ספרים איזה שנרצה וככמורות שנרצה ככסף ישראלי -
 היתה בכך ררוחה חשובה מאד בשבילנו. אולם היינו אריחים לנצל
 ררוחה זו לצרכינו הינו - לרבישח זרותם הספרית הדרושים לנו
 בארץ לשם השחלמות, אך לא אגלה סוד, כי המחסור בספרים מקצועיים
 עדיין נמשך, כי כל העניין נמסר לחזרונים ולטובנים. רוב הסוכנים
 יודעים מה טוב בשבילם, למשל, ה"לייף" וה"פוקט בוק". ספרים
 אחרים לא כדאי למפיצים להביא, כי הררוח הוא קטן. לכן מוכרחים
 הסורדנטים לבקש מחבדיהם הנמצאים בארצות אחרות את הספרים הדרושים.

הרועדה לחינוך והתרבות
26.1.1954
הרמטכ"ל בא-כוח אנדרה
הסופרית בקטר לדיון
בבקשה הספר העברי.

מר למדן:

הסוכניה מזמינה רק ספרות זולה מאד ותו לא.

ברצוני להביא בפניכם דוגמה שהדגימה
איתי וברצוני שהיא תהיה גם אחת: הקונגרס האמריקאי הקציב
להפצת ספרות אמריקאית ועתונות לכל אותן הארצות הנחשלות כמו,
כל המזרח, יוגוסלביה, איטליה ועוד. סך של
7,000,000 דולר מזה צורבה ישראל סך של 3,000,000 דולר. מכן
חובלר להבין מהו הענין המקציב אותנו כל-כד.

עתה הולכת סמינה רוטית המעונה ספרית
רוסיים. אנו הפכנו כהן לזק, אולי לא לספרות, לספרית. לפחות
אילו היו אלה הספרים הדרושים לכל העת. מכאן נקל להבין מה יהיה
גורל הספרות שלנו ולטוננו. אנו רק בתחילת ה"דמפלינג". כתבתי
על כך וניסיונו לעורר את משרד החינוך והתרבות ולהעמידו על כד.
אנוס אני לאיין, כי מאנו אזניים אמרנו, שם לא תפסו את הבקשה
הקטה, כיטלו את הסכנה והגענו למה שהגענו. הגענו לידי כך
שאין כל אפשרות למפל בספרות ילדים - דבר זה צריך לפחות לשמש
לנו עיקר.

ספר ילדים יפה ונשים מריך לעלוח עד
2 ל"י בטקס טכיות אחת יכרלית למצור: בכל בית בישראל את ה"גולדן
כוק" והוצאות נהדרות וזה עוליים רק 250 פרוטות כל ספר והילדים
מבקשים: ספרו לנו מה כתוב. בדרך זו הילד מקטנתו מחדגל לספר
האנגלי. את שמחה לב חדלו כמעט להוציא עתה ספרות ילדים.

המטלה האמריקאית הסכימה לשלוח לכאן
גיר במחירת מרזליה מאד, 200 ל"י הטונה, לאלה שיוציאו תרגומים
מהספרות האמריקאית. בדרך זו אנו מקודדים את הקריאה הלוועזית.
גם את יוצא החרגות בעברית. הרי הקורא יאסוך לחזור ולקרוא את
המקור, כי אין הבדל בין מחיר הניר הניחן כמחנה לבין המחיר הזה.

במקרה זה עלי לאיין, כי האינטרסים
של הספרות והיצירה העברית מחלכדיה יחד עת האינטרסים של המו"לים.
מורו מאד הוא הדבר שהספר הלוועזי נכנס לארץ בתנאים נוחים מאד לפי
טקר של לירה הדולר ואין מטילים עליו כל מכס בטעה שעל הספר העברי
מוטל עומס עצום של מכס, קרן הטרואה ומחירי ההמרים לניר אינה
מאפשרת להגיע להזלת הספר.

בקטר לכך דנה וקדה מיוחדת של הממשלה
ומסרה דין-וחשבון מאד מאד מעטי המלא הכנה לכל הבקשה. מטרה מה
דין-וחשבון זה נבנו ולא הסיקר ממנו כל מסקנה.

נשאלת עתה השאלה אם אנו יכרלים להרשות
לעצמנו שמאכ זה יימסך, עד היכן נגיע, מה יהיה בסופו של דבר.
התפרצה של עתונות לועזית עולה כהרבה על התפרצה של העתונות העברית.
ישנה עתונות לועזית בהונגריה, גרמניה, רומניה ועוד, התפרצה כל
העתונות ההונגריה היא עארמה ומגיעה ל-30,000 טפסים, הגרמניה -
40,000 טפסים ובירות ר' - 50,000 טפסים. את נצרף את התפרצה של
העתונות הלוועזית ונטורה אותה לזר העברית נראה באיזו מידה עולה
התפרצה של העתונות הלוועזית על זו העברית. כל מי שמגיש בקשה
להוצאת עתון - מקבל רשיון וכל המפלגות מוציאות עתונים לועזיים.
כבר דובר מעת ככנסת על כך. אך כנראה כל המפלגות עור הסכה ג'נטלמני
והסכימו לכל ההוצאות האלה. מן ההכרח שירשת סבר להצפה זו את אנו
רואי שהמבורל לא יאסוף אותנו. זוהי שאלה קיורה ממש כמו שאלה כל
קיומנו. לכן דעתנו היא, כי חובתה של הרועדה להביא את הדבר בצורה
רצינית מאד בפני הכנסת כדי שאחם ולתמיד ישימו לב לכל הבקשה הזו
ויחייסור אליה ברצינות.

הוועדה לחינוך ותרבות
26.1.1954
הופעה באי-כוח אגודת
הספרות בקשר לדיון
בבעיית הספר העברי.

מר ברדיא:

למו"ל ליה יש כבודן אינמרטית משלה.
אולם במקרה זה קולית אינטרסיה אלה
בקנה אחד קח עניננו המשותף. הסופר העברי והספרות העברית זקוקים
לעודד. הכוונה ליצירה מקורית ממש שירה עברית משה עברי
סיפור עברי מקורי - כל אלה כמר כל חוצרת הירץ זקוקים לספוח
ולקודד כאן במדינת ישראל, וכמיוחד הכנסת אריתה לדארג לכך וועדת
כנסת זו אריכה לתת את דעתה על כך. אינני יודע מה הצעתי היא במקום
אבל הייתי מציע שמכל ספר הנמכר במדינה צריך להיות סופרט סכום מסוים
למכנת הספר. כלומר יש להנהיג את כול הספר. נניח, אדה הקונה
ספר כלירה מוסיף עוד גרוש בשביל כול הספר ובמשך השנה מצטברים
הפרווחת האלה לסכומיה גדולות. סכומיה אלה יהיו מיוחדים לעודד
היצירה העברית המקורית. אולי הכנסת העכיר ענין זה של כול הספר
העברי. סכומיה אלה ישמשו רק את היצירה העברית המקורית כמו, שירה,
סיפור, משה וספרים אחרים שלא תמיד יש להם מהלחים וסיכוריים רבים
להפוצה גדולה והם הם הספרים ההכרחיים לתרבות ישראל.

כן כדאי היה אולי להגביל את העתונות
הלועזית. יש רבספה לועזית אחת יוצאיה כמה וכמה עתונות. האם אין
זה מספיק ייצא עתון אחד כלכד, וכדרך זו נהיה גם אדיכים את נרשה
שלכל שפה יהיה רק נציג אחד, הן עתה יש לנו בכל שפה כמה וכמה
עתונים. אנו יוצרות לעולה החדש נוחיות כזו שאין לו כלל צורך
בקריאה עברית וככל שהיא מחרגל לעתון לועזי - דבר זה משמש כסכר
לחפוצת הספר העברי. החינוך לספר העברי כא מהעתונות העברית המרליכה
את האדם הצעיר והמכובד לאתמוספירה זו של הספר העברי. המגישה עם
העתונות הלועזית מעלה קושי להגיע לספר העברי.

מר למדן:

כרארני להקיר דבר למה הבהרת הצד המעשי
של הפקיה הזו. כדרך, כי היא קטורה
ביחס חירבי לעצת הדבר. מטוד האוץ כבר הסביר לנו מהם הקשיים הכרוכים
באיסוד הכנסת ספרים לועזית לארץ. בדרך כול נעשית פעולה זו
באמצעות אונסקו ואיננו יכולים למנוע דבר זה. אולם הרשות בידינו
להגביל ולומר מהם הספרים הדרושים לנו ומה אינו דרוש לנו.

היתה לנו ייתה עם הקונסול האמריקאי
כהל-אביב והובא כמניר ענין זה. הוא אמר לנו שהם אינם מעונינים
להזיק לנו, אילו אמרנו להם מהם הספרים הדרושים ומה הספרים שאינם
דרושים - היר עושה זאת, כך הוא אמר. למשל, יש בידנו לאסור
את הכנסת ספרות ילדים. היא אינה נחוצה לנו, אף מזיקה לנו. גם
שר האוצר החפלא מדוע שתקנו עד עכשו. לבן זהר אחד הדברים הראשונים
שיש לעשות - לאסור באופן חוקי על הכנת ספרי ילדים. מכל מקום
מאנו אזניה קטובות ירחו. אבל הקונסול האמריקאי טאלה יעושה את
הדבריה. הוא חזר ואמר לנו: אמרו לנו מה נחוץ לכם ומה איננו
נחוץ ואנו כרארן נעשה זאת.

ר. צברי:

הייתי רוצה לדעת מהם צרכיהם של הסופרים
העבריים ומהן זכויותיהם ביחס למו"לית.
האם הנכת שבעי-ראון, האם היושבים והקטרים ביניכם אינה מפריעה
למירון גדול יותר מצד הסופר העברי?

מה דעתכם ביחס לספרות וספרים לעולית
החדשית? האם חשבתם על חכנית של ספרים מיוחדים, עתונות ספרי
ילדים וספרי מדע? האם יש לכם חכנית וכרונה ביחס לספרות לעולית
חדשית?

הוועדה לחינוך ותרבות
26.1.1954
הופעח באי-כוח אגודה
הספרותית בקטר לדיון
בבעיית הספר העברי.

ט. כפריה:

מר למדן אמר, כי החכרצה של הספר
העברי ירדה פלאית מאז קרה המדינה.
האם אפשר לקבל מספרים מדויקים על מספרי הידידה?

ח. ברגר:

כדין-וחשבון שהרגש למטרד החינוך
והתרבות יש ריכוז של כל הפרובלמות
הקטורות בהדפסת הספר העברי בארץ והקטיים התרבותיים בכך. כמה חלוי
הדבר שאין מכצעים את המסקנות? האם אנו נמצאים בארץ זרה שצריך
לפנות לתרבותה שיבצעו את הדברים? האם אלה שכאן עתה אלינו חושבים
שאנו יכולים להוציא לפרקל את הדברים? ועדה זו יכולה רק ליישע
לממשלה, אבל לא להוציא לפרקל. לכן דעתי היא, כי בכוחות מטרמיים
נוכל להעזר האחד באחר. עלינו לראות ברגע מה אנו דורשים עתה ואת
זאת להוציא לפרקל, ובקיקר, את נוכח את הדברים - הענין יזוי,
כי יחד לא ניתן מנוחה למטרד החינוך והתרבות.

מ. ארה:

האם לא ניסיתם לברא בהצעה לממשלה
סמטוד החינוך והתרבות יהיו הבעלים
היחידים לאימפורט של ספרים במקרה שהדבר ימצא בידי מישהו אחר.
את כבר צריך מישהו להרוויח, שידרויח זאת מטרד החינוך והתרבות?

האם לא ניסיתם להציע לממשלה להקים
מרעצה לספרות לועזית שתקבע מה יש לקבל מחוץ-לארץ ומה יש לאסור?

האם לא ניסיתם לקבוע יחד עם המו"לים
את מחיר הספר? כי המחיר שהם מעמידים, ובקיקר, מפיצי הספר העברי
הוא גבוה ומכביל את הספר העברי. האם יש לכם האעות קונסטרקטיביות
כיצד להשתלט על החטוקה לעשות הון ולהכנות על חורבן הספר העברי.

מ. ארנא:

מה מספר חברי האגודה כיום? מה מאבת?
כיצד נראית הדבריה מבחינת הזופר?

ט. כפריה:

גם כאשר הופיעו המו"לים בפני הוועדה
שמר את הדגש על טפרות הילדים, כי
זוהי הדוגמה המחרידה הקטורה בחינוך הילדים מגיל רך. אני מתקנינת
בספרות ילדים וקלי לציין באער, כי לאו באגיה התחרונות, אלא עוד
לפני קרה המדינה, מאז שאני מתקנינת בספרות זו - אין לנו
ספרות עברית מקורית, בשטח זה שולטים התדגומים. המקור העברי
הוא דל למדי. האם הספרות נחנר דעתה על כך?

אשר למחיר הספר - מר למדן אמר, כי
מחיר הספר העברי מגיע ל-2 ל"י. כיצד נראית אחת את האפטרות להפיץ
את הספר העברי שמחירו לא יהיה כל-בכך גבוה? כיצד נראית את האפטרות
כיצד דבר זה?

כבר עמד על כך חבר-הבנסט ברגר, אולם
האם אינכם רואים דרכים אחרות להשפיע, לחנך ולשכנע את הגרומים
הנדגייה בדבר? מה נעשה בשטח זה? כל בעיית הספר העברי קטורה
גם באורבנו. לכן כדאי שאגב פגישה זו תוכהרנה גם בעיות אלה.

היר"ר א. רימלט:

האם אגודת הספרות לא הכינה הצעות
בשבילנו, כלומר, האעות שנוהל לדון
עליהן ולהמליץ בפני הבנסט והממשלה על דרכים נאחרות להגנת היצירה
העברית. אני מבין, כי בהצעות אלה נריתה להיות הבחנה רבה בין עתונות

הורעדה לחינוך ותרבות
26.1.1984

ט. ב.

הרמטכ"ל באי-הרשאה
הסופרים בקשר לדיון
בבעיית הספר העברי.

היו"ר א. דימלט:

וספרים, מטרה שהנוער אינו נזקק לעתונות לוקזית, פרט אולי לעתון
אנגלי, לא כן הדבר ביחס לספרים, לכן טוב היה אם הייתה מכינים
הצעות שנוגעות לדיון עליהן למי הקוראים המנחים.

ביד רואים הסופרים העבריים את הסיבות
לירוקר הספר העברי, וכיצד חושבים להקל על כך ולהוזיל את מחירו
ולהגדיל את תפוצתו?

האם אולי סבורים שהספר העברי אינו
נמוץ רק מטרה שמחירו יקר, או שמא יש לכרוך באיזו מידה עונה
הספרות העברית על בעיות החיים והתקופה? מטרה שקוראים במדינה לא
רק ספרים קלוקלים, אמנם ישנו סנוביות מסוימת, אבל קוראים גם
ספרים אחרים, לכן שמא יש לראות באיזו מידה עונה הספרות על בעיות
החיים והתקופה, שמא סיבה זו מוסיפה להגברת תפוצת הספר הלועזי
בארץ, אם כן הדבר, כיצד אולי רואים את הדרך לפתרון שאלה זו?

אשר לספרות הילדית - לדעתי, יש כאן
שני דברים הן מצד התוכן והן מבחינה טכנית הקשורה באורח ההדפסה
ובניר, מה הנכח מציעים כדי שספרות הילדית תהיה ספרות לא רק
של מליה שנכתבו לילדית?

מר למדן:

ישנן כאן שאלות רבות שאינני מוסמך
להשיב עליהן, אולם לפחות מהצד המעשי
אשתדל לעסוק זאת, אשר ליחסים בין הסופרים והמוציאים - אינני
את האמת, כי אינני חושב ששאלה זו חשובה לרועדה, בלי ספק ישנם
עניינים אחרים בין הסופרים והמוציאים, יש רבה מומיעים כשני אדרימ
מתנצחים, אולם אינני יודע אם זה המקרה לבירור בעיה זו, ישנם
מוציאים טעם אנו ביחסים טובים ועם אחרים ביחסים גרועים, אבל
ישנה מספר טעמים בהם האינטרסים של הסופרים והמוציאים מתלכדים.

בשאלה כאן מספר שאלות שאילו חברי הורעדה
קראו דין-וחשבון זה לא היו נשאלות שאלות אלה, שם ישנו פתרון, אמנם
חלקי, להוזלת מחיר הספר העברי.

ישנם ספרים שתפוצתם גת עתה אינה רעה.
הזכירו כאן את ספרות הילדים - אצלנו היתה ספרות זו נפוצה
ביותר והגענו עד ל-4000 - 3000-2000 טפסים במהדרה; ישנן הוצאות
אחרות שבקושי הגיעו ל-1000 טפסים; ישנה ספרות שמכירתם לא הגיעה
אפילו למאות.

מדוע עולה ספר 2 ל"י - הניר יקר
הצירוף עולה ביותר רב, אם גם תגידו שהמוציאים מגזימים, הרי כל
מוציא יכול להגזים עד כדי 10% - זהו חירו קטן ביחס למחיר.

בשאלה כאן שאלה מדוע לא פנינו למטרד
החינוך והתרבות - פנינו לפנינו לא אחת, אני קטני הייתי חבר
ברועדה והצעתי את להגביל את יבוא הספרים, הצעתי לירצאו ענין
זה מידי הסוכנות, שיהיה פיקוח ממסלתי על כך, אולם כבר אמרתי
קודם לכן, כי לא מצאנו ארזן קטנה לצערנו, הן מר אבידרר שמע כבר
את כל הצעותי ברועדה זו, אני הייתי אחד הסופרים הראשונים שהתנדעו
על ענין זה לפנינו למטרד החינוך והתרבות והספרות, ומכוחים לעשות
משהו בוטח זה, עובדה היא שעד עתה לא עשו דבר, אינני יודע מהו
המכשול רמה הקשיים, אולם אנו פנינו ועד היום לא עשו דבר.

26.1.1954

הרמ"מ באי-כוח אנדרה
הסופרית בק"ר לדירון
בבעיית הספר העברי.

מר למדן:

לאגודת הסופרים אין הצעות, את כי
אנו יכולים לדרו בכך. אולם ישנם מספר דבריות שבידי לבצען אין צורך
לחכות מפני שיזנת דבריות שהכל מסכימים להם. למשל ביחס לספרות
ילדית - הן רק כגון יכול הילד לקרוא ספר עברי ואת זאת יש בכוח
הממשלה לעשות ואת היא חייבת לקחת ולא לחכות להצעות.

כן מוכרחים להגביל את הקטגוריה הרועזית
בין את הנוער קורא אותה ובין את איננו קורא אותה, כי עתונות זו
מנועת מהעולה החדש ללמוד עברית, ובעיקר את מגישים לו את
האינפורמאציה בשפה זרה - הרי אי-אפשר ביד אחת לכנות ובטניה -
להרוס. נוסף לכך מצד אחד - מטימים ללמוד בשיעורי ערב ומן הצד
האחר - מפיצים עתונות לרועזית. לכן יש צורך במיקוח על היבוא
כי אי-אפשר להשאיר זאת בידי הסוכנים שהתקטרו כבר עושר רב. אולם
ה"גולדן בוק" הנמכרים ב-250 פרוטות האחד סכומם מצטבר לרבות רבות
ואת הספר העברי אין קונים. המיקוח דרוש כדי שלא תהיה השחוללות של
החנורניה שיביאו לטרף את הנחוץ והכלתי נחוץ.

נשאלה עוד שאלה אשר באופן ישיר אינה
שייכת לענין והיא - כיצד מצב זה מטקף במאמר החמרי של הסופר.
את כרגע אין הדבר מטקף, הרי מחר או מחרתיים ישחקף הדבר. הסופר-
המחוגת חמיד ימצא עבודה. כי לתרגום יצי עדיין קוראים. אולם דברי
מקור ילכו הלוד וירוד. המו"לים לא יהיו מקווינים להוציא ספר
מקורי וישתקרו בהוצאת תרגומים. משהם כך אולי מבנו של המחוגת יהיה
טוב. אך מבנו של הסופר ילך וירוע.

כאן אני רוצה לקרר בקיה ראינית שדובר
עליה והיא - אולי הספרות אשמה במצב דבריות זה. אפשר לטעון דבריות
רבות כלפי הספרות והסופר לא יהיה התחרון שלה יענין. אבל אל נערבב דבר
בדבר. כי אין לחלוח את הדבר במצבה הרחני של הספרות; לא מפני
שהספרות העברית אינה עונה על כל התרובלות קונים את הספר האנגלי,
כי אין קונים אותו הספר העונה על התרובלות האלה אשר גם הספרות
העברית עונה עליהם, אלא קונים אותו ספר אנגלי שקונים גם בעברית.
למשל הספר "דרך גבר" קונים גם בעברית וגם באנגלית; ואת הספרות
העברית אינה עונה על כל השאלות - אין זה גנאי בשבילה.

הספר העברי הוא יקר עתה. אולם לפני
8 או 10 שנים היה נמכר ב-10,000 טפסים, עתה ספק את הוא נמכר
ב-2000 טפסים משהו שממעטים לקנותו עקב מחירו הגבוה. כידוע לכם
ישנו ענין של מהדורה. ישנם ספרי שימוש שתפוצתם גדולה ומוציאים
מהדורה של 20,000 טפסים. אולם את מוציאים רק 2000 טפסים - מחיר
הספר עולה. למשל הוציאו עתה את ספר המסנה - זהו ספר חשוב
שאפשר היה להפיצו ב-30,000 - 20,000 טפסים אילו היה מחירו 2 ל"י.
אולם כיון שניר ישנו רק ל-3000 טפסים - הגיע מחירו ל-7,5 ל"י.
כאן ישנה הדרגמה שהניר הוא יקר. הטיבה העיקרית הקטורה בתפוצת
הספר העברי - גם את היה "דמפלינג" - נקראה בכך שמגישים את
הספרים בלשונות אחרות בזול.

מר ברולא:

כדוגמה: אחד מספרי הוצא בזמנו
ב-5000 טפסים, עתה הכינו אותו ספר
ב-2000 טפסים משהו שאז הוא עלה 500 פרוטות ועתה - 2,5 ל"י. לכן
צריך למצוא מוצא כדי להוזיל את הספר העברי.

26.1.1954

הרפ"ח באי-כוח אגודה

הספרית בקטר לדיון

בבעיית הספר העברי.

מר ברודא:

נשאלה כאן שאלה על מצב הספר העברי... אמילר בזמנית הטובות בשנית של מרספרימי. הרי הספר העברי הוא גם ספריו נמכרים אינו יכול להיות מפורי עבודתו והמדגים הטוב ביותר יושב נגדי והוא מר כולל. אשר כתב והוציא ספרים רבים וספריו נמכרים. ובכל זאת אינו יכול להיות ממתי עמל רוחו כיום פניה ואופן למרות שהוא סופר מקובל על הקוראים. או ספרים אחרים כמו, הזו, ספרים חשובים ונכבדים, אף-על-פי שספרים נמכרים אינם יכולים להיות מפורי עבודתו זו.

התרגום - זוהי מלאכה לפעמים גם מלאכת אמנות אבל לא יצירה מקורית. לכן הייתי מציע שננהג כפי שנהגת כל מדינה חרונית, כדי לעודד את היצירה העברית המקורית - לתת ניר במחיר נמוך יותר מאשר לספרים מתורגמים. כי זוהי זכותה של היצירה המקורית לקבל ניר זול יותר, כדי שהמור"ל המהסס להוציא ספר מקורי מחמת הקשיים שיפסיד, אם יקבל ניר זול, ימכור את הספר במחיר זול יותר; או אם למשל, יקבל המור"ל ניר הפטור ממכס; או אולי הממלה תסתחף בסכום מסוים ונצטרף לכאן את האעתי בקטר לכול-הספר יהיה כזה כדי לעודד את היצירה העברית המקורית.

השאלות האחרות טענות דיון רב. לסופר העברי לא ניתן לשכת כיטיבה זר כאן, כרועדת כנסת זו שיש לה עניין מיוחד לדון בשאלה זו, כי הסופר העברי נותן משקולתו לאחר עמל היות כפיקוד, כמורה רוק לאחר מכן בשעות הלילה העיפות הוא נותן ליצירתו. אבל במשך שעות היום אינו יכול לשכת ולעסוק במה שהוא רוצה, לקרוא ולהסתלה כדי שעבודת הספרות תעלה לדרגה גבוהה יותר. הדבר נעשה על חשבון כריאותו בשעות הלילה הדהות והסחרות לאחר יום עבודה רגיל - דבריה אלה כדאי לדעת.

ע"ק קרב המדינה חשבנו שבא תורו של הסופר העברי. הוצעו הצעות יפות לממטלה שנשארו בגדר הצעות עד היום הזה. גם מטרה החינוך והחברות חושב שיש לחפש דרכים כיצד לרומם את הרוח העברית המקורית.

היר"א. רימלט:

אני חושב שאני יכול להודות בשת כל הורעה לבאי-כוח אגודה הספרית אשר דבריהם יהיו לאור לנו כדיוננו על הבקשה כולה. אולם אולי תיטיבו לעשות את תמציתו לנו במרוכז את הצעותיכם כדי שנוכל לעיין בכך בשעת הדיון.

(באי-כוח אגודה הספרית עוזביה את היטיבה)

היר"א. רימלט:

אני הייתי מאיץ, כי נחחיל מיד בחוק הארכיונית. ועדה זו דנה בחוק זה בדיוק לפני שנה. מחוך הפרוטוקולים מחברר, כי הורעה עברה בקריאה ראשונה רק על 3 סעיפים וטרם קיימה הצבעה עליהם.

מ. ארת:

אני חושב שמבחינה פורמאלית סעיף זה בסדר, כי לפני מספר ימים כל אחד קיבל הזמנה לייעת וידע מהו סדר-היורח. אולם כנראה שסעיף זה עלה מהגניזה ואוטרית לנו שחך דקות טוררות נקשר על ענין זה. אנו צריכים להתייחס ברצינות לדבריה אלה. לכן אין לדון עתה בחוק זה ולהרדיע לחברי הורעה, כי עליה להתרונן לכך בקוד שבוע, אזי הם ישקלו את כל הדברים האלה.

למנינו אין כל חומר ואינו יכול להשתתף בדיון. לכן אין ברירה אחרת אלא לדחות

מ. ארנא:

סעיף זה לישיבה הבאה.

היו"ר א. רימלט: ברור, כל נהג במי שנחלים לפי הרוב. אולם ברצוני למסור כמה דברי הסבר: אנו לא רק הודענו על סעיף זה בהזמנות לישיבה זו, אלא באחת הישיבות בסוף הישיבה הודעת כי לפי בקשת מזכירות הכנסת עלינו לחזור ולדון בחוק הארכיונים. אני מודה כי הפרוטוקול הדן בחוק זה לפני שנה ניתן לחברי הוועדה באיחור. אולם מאחר שלא היה כל סיכום לגבי סעיפים אלה חשבתי שאפשר יהיה להתחיל לדון בגל הענין מחדש. שר החינוך והתרבות יושב עמנו עתה והוא רוצה להקדיח מספר דברים. כן נרבל לשמוע את דברי היועץ המשפטי ולהכנס בדיון.

ב. י. דינור: זה שנה שחוק זה הגיע לקריאה שניה בפעמים אחדות ונראה כי את הדבר כי איננו שישנו חומר ארכיוני הנדל מהארץ חרף תקופה זו. אם נחיל עתה חומר יהיה בשבוע הבא להכנס בדיון והסעיף הזה לא ידחה. לכן אני חושך בהצעת יושב-ראש הוועדה.

ה ח ל ט ה:

לדון היות בחוק הארכיונים.

ב. חוק הארכיונים הטי"ב - 1952:

ב. י. דינור: חוק זה הוא דחוף עתה בקשר לחוק "יד-ושם" כי נעשים עתה פעולה מאומצת לריכוז חומר ארכיוני ממדרגה גבוהה בארץ. אנו מבקשים למסור לנו חומר זה. אולם הנרגעים בדבר שואלים את ישיבה הגנה חקיקתית על החומר הזה. לכן לא נרבל להגיע לחומר ארכיוני זה לא בחוק חוק זה. הן כולנו מעונינים סיוסור סטח זה.

דבר במסיפית היסודיים: (א) הגדרת חומר ארכיוני; (ב) הקמת מועצה, רשות מוסמכת לחומר ארכיוני; (ג) טיב החומר הארכיוני ומיקומו. הן ישנה בעיה לא רק מה לשמור אלא מה לבקר. למשל הייתי יושב-ראש הוועד המפקח של ארכיון צבא-הגנה לישראל ושת נמצאו גם חשבונות של הקנתינות. אזי קבענו מספר כללית בקשר לכך. אבל את חהיה שמכוח עליונה היא תקבע מספר כללית מפני שאיננו רוצים לשמור על דבריה שאיננו רוצים בהם. כידוע לבת ישראל היה אחת הארצות העשירות בחומר ארכיוני ואנו מעונינים שהסמכות העליונה תקבע את הדברית. כי לי על המליצה לשמור. ידוע לי על חומר ארכיוני שנדל במשך שנה זו מן הארץ. לכן יש לדון על כל סעיף ולהביא במהרה את הענין לידי גמר כדי שנוכל לבעול.

היו"ר א. רימלט: (קרא את סעיף 1).

ד. צברי: מדוע מרמיקה כהן המלה הלועזית "דיאגרמה" האר אין זה אחר הדבר כמו תרשימה?

היו"ר א. רימלט: ג. הטת "חוק הארכיונים" יש בו מלה לועזית.

ט. ב.

מר רוזנמל:

אנר הוטפנו את המלה "דיאגרמה" כדי למנוע ממישהו שיבוא לבית-המסעם לומר שאין פירוש המלה "חרשיה" כמו "דיאגרמה". לכן חשבנו שמוטב להרבות במליות כדי לכסות את כל המקרים. ייתכן וצדקה חברה-הכנסת אברי שאלו מללה זהות, אבל מוטב חוש שמישהו יטען אחרת הבאנו את שתי המליות.

י. סמילנסקי:

כאן כותב: "כל כהב על גבי נייר, קלף או כל חומר אחר. . .". מדוע הקלף צריך להיות מבודד מכל חומר אחר?

בסעיף 1(2) כותב: "המצוייה בכל מקרה שהיא אלה שיש בהם ענין לחקר הקבר העתי המדינה או החברה או שהיא קטוריה לזכרון למקולחת של אנשי שח". פירושה של פסקה זו - הכל באחד דבר בחוק זה בפעם הראשונה אמרה יושבת-ראש הרועה שיש בידה מכתבית שכתב לה מישהו והוא שר. המה הוא שיש שח? לסעיף זה יש אומק רחב ומחושטטש יתר על המידה. קשה לי להאמין עתה הצעה אחרת. אך הסעיף הוא כללי מדי, כי מיהו "איש שח".

בסעיף 1(1) המדבר על סירות יש בו סכנות מאוד שהיא כללי מדי. אולם סעיף 1(2) הוא נצרך לו גם את סעיף 12, הרי עלינו לשמור על כל החומר ואין כל גבול לכך - דבר זה עולה את החוק מלסתר כבר מלנחמילה. אולי יאמרו אלה שמרחו בחוק מה הייתה באן הברונה.

מ. ארנה:

בסעיף 1(1) כותב: "המצוייה ברשות מוסד ממוסדות המדינה או של רשות מקומית להוציא חומר לא חרות ששימש למיזם ושאינו נרהגיה לשמור עליו. . .". זהו סעיף כללי מדי. למשל המיזמות של המדינה יש להן ערך. לכן אריחה להיות באן הבחנה מסוימת בין דברי יסוד לבין דבריה אחרים.

מ. ארה:

לדעתי אחד החסרונות בשוקים שלנו שאנו רוצים לדייק רחוק כל המרטיף גורע, מספיק את היינו אומרים: "המצוייה ברשותו של מוסד ממוסדות המדינה או של רשות מקומית" מה פירוש הדבר "להוציא חומר. . . שאינו נרהגים לשמור עליו. . .". ביחד יקבעו את נרהגיה לשמור על כך או לא. זה המופקד על העניינים האלה יקבע את יש לשמור על כך או לא. למה לנו לדייק כל כך.

אשר לשאלה שמוחה הקלה חבר-הכנסת סמילנסקי בקשר ל"מצוייה בכל מקום שהיא" הרי יכול מי שיקבל את החומר להחליט בידו אחר שאין לחומר ערך. אבל המטרה על כך יקבע מה להשמיד ומה לא, שמה לא כן - אין הגדרה אחרת.

בסעיף 1(2) כותב: ". . . הקטוריות לזכרה או למקולחת של אנשי שח" - את מישהו "איש שח" זה זאת יקבע הסנהל. מחר אהה יכול לקבל מכתב שמישהו יקבע שיהיה לזה קשר במקולחת של אנשי שח. אבל אין אהה יכול לקבוע את זה קטור.

הסעיף הראשון מברוח מדי ויש לסנותו.

אשר להגדרת המלה "גנזך" אין זה כל-כך פשוט. נניח שהגנזך נמצא ברשות מסוימת, הרי הוא צריך להיות בלתי חלוי כמו מבקר המדינה שאינו חלוי בממשלה ויש לו סטאטוס אחר. קשה ויכוח בקשר לאוטונומיה של מוסדות החינוך הגבוהה. אולם אוטונומיה חייבת להיות לגנזך. אינני רואה שהקראליציה חקבע

26.1.1954

חוק הארכיונים תשי"ב - 1952

מ. ארמ:

מהם הדבריה שאריכות להמצא בגנזך. לדעתך הארכיון של האוניברסיטה הנהנה מאוטונומיה זו צריך לשמור את הארכיון של מדינת ישראל, יש למצוא את הנרטה המתאימה לכך.

א. ברמן:

הנני מדק חבר-ההכנסת סמילנסקי ביחס לסעיף 1(2), כי ההגדרה "המצוייה בכל מקום שהוא". היא רחבה מדי ודבר זה הוא בלתי אפשרי מטרתו של כולל את כל החומר לדעתך. ישנה כגון התקבצות גדולה מדי מצד הממשלה. לכן יש לחוקק סעיף זה.

היר"ר א. רימלט:

אף אני סבור שצדק חבר-ההכנסת סמילנסקי ביחס לסעיף 1(2) שהוא כללי מדי, כי הגדרה זו באמת כוללת כל חומר. לכן בדאי היה למצוא נרטה שלא יכלול כל דבר.

חשכתי שחבר-ההכנסת אריה הנכדון בדבריו ל"גנז" רלא ל"גנזך". הגנז באמת מהמנה על-ידי הממשלה. אולם הגנז אינו יכול להיות דבר שאינו תלוי במדינת ישראל, כי אין דבר כזה. מדינת ישראל היא עניין של כולל, גם של כל ארפוזיאיה מטרת שאין הסתייגות ממדינת ישראל.

מר רוזנחל:

מכין אני יפה את כל ההסודיות, אולם אני בא לבאר לכם שבפני בית-משפט אי-אפשר אחרת. למשל, אני מוכן לסכן עצמי ולצעת במישהו לפי סעיף 248 של החוק הפלילי זוהי תקיפה ועל כך מקבלים עונש של 3 שנות מאסר. אולם לא יעלה על דעתו של איש להביא אותי במני משפט פלילי. לכן הל מה שכתוב כאן, זה נארוץ. את לא נכתוב את הדבריה הזי כל החומר הארכיוני יצא מן הארץ או מידעו. מטרת כן זהו ענינו של החוק ויש צורך להגדיר כל דבר. אולם כאשר באים לממש את הדבריה, איש לא יביא לדיון מישהו אחר בשל כך, ובקיצור, בהגדרות יש ללכת בכיוון זה.

אשר למירום - ראינו דווקא להוציא חומר שאין לו ערך. נניח, שיטנה מספר העתקים כאשר כותביה זאת במכונת כתיבה רחב לטחור מהן ערטיה מזה סמילנסקי. הרי את התחריט אפשר לזרוק לסל. הן אי-אפשר לשמור על כל הנירות שאת לא הן נעשה את החוק כבד. אנו מחבורניה לשמור על דבריה שיש להם ערך של מקור.

כ. צ. דינור:

לדעתך יש להשתמש את סעיף 1 כמו שהוא. ברדאי שטרמריה על כל מה שצריך לשמור. לכן אומר החוק בפירושו שקל מיותרת אין לשמור. במובן שאם ישנה טיפוס של שיחור של הברון הירש - יש לזה ערך של מקור. יש הכדל בין החיבורות. העתקים שאין להם ערך של מקור - יש להשמיר כדי שלא תחפורר שאלה את לשמור על כך או לא, אלה ידעו שאין לשמור. אם ישנן מתקנות שכתב הרצל או ביאליק - יש לזה חשיבות לצורה של אנטי שט. את נניח, למישהו ישנה מכתביה פרטייה של ביאליק - אין זה יכול להשאיר בגדר של רבות פרטי. למכתביה אלה יש ערך ואסור להוציאם מהארץ. לכן כתוב כאן: "המצוייה במכל מקום שהוא אלה שיש בהם עניין לחקר העבר, העת, המדינה או החברה".

26.1.1954

חוק הארכיונים חטי"ב - 1952

ב. א. דינור:

אבינו לכה דוגמה: בלעק שקובתי את רוסייה וקברתי לאוקראינה, אסמתי גרוסיה חומר גישס למזון. היר בידי דוגמאות של לחם מלל שלטון ושלטון. כאמר קברתי את הגבול החדשמו אצלי חומר זה. הם אמרו לי שאינה חושדות מי שאני קונטר-רכרולאירנר אבל לחומר זה יש ערך. עליכם לדעת, כי ישנה אנשים האוספים דבריה שונים שיש להם ערך לחקר העם והחברה - לדעת, זהו רכוש המדינה.

אמר לחומר הקטרו במעלותה של אנטי סת - יונן מטפחות שיש בידן חומר זה, או אלה הם יורשים ומרציהים את החומר מהארץ - דבר זה אסור. כהן מריך להיורה מרכז של תרבות עברית ושל עבר עברי והחומר נמצא בידי אנשים תהרים ואינו שייך למדינה. למ.ל. מורה אחד היושב באחת המספרות אשר בא מצפון-אפריקה שלח חומר לארכיון להולדתו ישראל. אמר זה אסף מאנשים שונים ומרטייה ומטביר להם את ערך הדבר. לכן אין למחוק כהן אף מלה אחת.

אמר ל"ארכיון מדינה ישראל" - כלוח למדינה ישראל לא אריך להיות ארכיון והם הנקודות היא אריכה למסור למישהו אחר?

היר"ר א. רימלט: במבוק הבא נקילה שהי יטיבות הורה ג' ובירה ד' ונר ל להקדה בחוק זה.

י. סמילנסקי: בדארגי להכניס היקה לסדר בקטר למרעצה הקלירנה למרסדות ההשמלה הגבוהה. הרועדה לחינוך ותרבות ישבה על ענין זה ארוכות ומינסה וקדה מטנה אשר ישבה עת מרובה ושקלה וטרה בענין עד כדי כך שזינני זוכר עבודות רבות כאלה שעשתה הרועדה ובהומדה והענין טרה הרבא להכרעה. לפתע נודע היסס לה החליטה על הקמה ועדה ממסלתיים למרסדות ההשמלה הקלירנה שתכהן בתפקיד זה רק טנה מבלי שהרועדה לחינוך ותהרות קיבלה הסבר על כך. כלוח עבודתה אינה טובה, מדוע פטלו את עבודתה? אמנה וקדה המטנה טרה הביטה את ההצעה בפני מליטה הרועדה לחינוך ותהרות. אבל מבחינה מרחאליית ההצעה עומדת וקיימת. לכן הייתי רוצה שהרועדה תדון בענין זה מטרה שיש לי רוטת שזהו תקדימ רב משמעות.

היר"ר א. רימלט: אנו נדרון בענין זה והדבר נאמר באזני שר החינוך והתרבות ונבקש ממנו יי בירי זאת.

ט. כפריה: האם הרועדה תוכל לדרן על התקניב מבלי לקבל מסמריית?

היר"ר א. רימלט: הרועדה אינה יכולה לדרן בתקניב אלא על יסוד מסמריית וזאת זיננו יכרליים לקרות עד לחחר החליטה הממשלה, כי כל מדיניות מהמטוח במסמריית.